

Ленкова Тетяна Русланівна,
курсантка 4 курсу факультету
підготовки фахівців для підрозділів
стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

Юніна Марина Петрівна,
кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри цивільного права та
процесу факультету підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної
поліції Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ

ГРОШІ ЯК ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН

Сучасні уявлення про гроші та їх правову природу змінюються, оскільки нині світ вступає в еру електронних грошей, тенденції до застосування яких у вигляді платіжних засобів лише поглиблюються. Про паперові гроші все більше і більше забувають і переходять до банківських карток. Але ж гроші відносяться до об'єктів цивільно-правових відносин через їхню приналежність до речей матеріального світу.

Головною особливістю грошей як об'єкта цивільних прав є те, що вони, будучи загальним еквівалентом, можуть замінити собою майже будь-який об'єкт майнових відносин, що має сплатний характер. Відповідно до ст. 99 Конституції грошовою одиницею України є гривня. Згідно зі ст. 192 ЦК гривня – це національна валюта, яка є законним платіжним засобом, обов'язковим до приймання за номінальною вартістю на всій території України [1]. Якщо глянути далеко в історію, протягом тисячоліть в якості валюти використовували речі матеріального світу, тобто речами можливо було відкупитись, або навпаки продати, обміняти.

Гроші мають окремий правовий режим. Вони є загальноприйнятим еквівалентом, можуть замінити собою майже будь-який інший об'єкт майнових відносин. Гроші можуть виступати у таких формах: готівковій та безготівковій. Але на даний час сучасні економічні відносини породжують нові форми платіжних інструментів, з'являються замітники грошей, криптовалюта, тому і розширюється роль і сфера застосування грошей як платіжного засобу, тобто нові замітники грошей з'являючись збільшують їхню роль у всіх сенсах.

В Україні номінальною грошовою одиницею є гривня. Вона представлена у формі паперових банкнот та монет. Гроші дозволяють

визначити вартісні характеристики відповідних правомірних або неправомірних дій суб'єктів цивільних правовідносин [2]. Але непотрібно забувати про безготівкову форму грошей. Адже правовий режим готівкових і безготівкових грошей має суттєві відмінності та особливості, які виявляються під час здійснення платежів або переказів.

Наприклад під час розрахунку в магазині за готівку ми укладаємо угоду з магазином, тобто угоду з грошима як із майном, що має вигляд речі, на той час як безготівкові платежі здійснюються шляхом видачі платіжного документу (наприклад, чеку в магазині), що містить грошове зобов'язання. Тобто у першому випадку має місце наше право розпорядження власними готівковими грошима, а в другому відсутня передача матеріальних речей (тобто грошей) у вигляді банкнот і монет. Тобто з цього можна зробити висновок, що готівка – це речове право, а безготівкові гроші – це зобов'язальне право.

Сучасні гроші виконують ряд функцій, а саме: засіб обігу, одиниця рахунку (міра вартості), засіб утворення скарбів, засіб платежу, світові гроші. Розглянемо детальніше ці функції [3]. Гроші як засіб обігу означає, що люди можуть продавати свій товар, надавати послуги за гроші, а в подальшому обмінювати гроші на товар або ті ж послуги. Внаслідок цього процесу гроші сприяють розподілу праці, і завдяки розподілу праці люди можуть самі не тільки створювати якісь товари, а й купувати їх за кошти. Тобто за допомогою цього кожна людина може за допомогою власних старань і праці створювати речі матеріального світу, або надавати послуги і отримувати за це гроші. Таким чином можна підсумувати що гроші як засіб обігу є важливим чинником для сучасної економіки.

Гроші як одиниця рахунку (міра вартості) – це засіб визначення вартості товару, або тої чи іншої послуги. Одиниця рахунку є загальноприйнятою мірою. В Україні такою одиницею є гривня, а ось, наприклад, в Америці такою одиницею є долар. Одиниця рахунку – це масштаб, що дає змогу людям легко порівнювати відносні вартості товарів і послуг. Раніше, коли в обігу були тільки металеві гроші, їх частіше за все обмінювали на золото і робили, так би мовити, умовні «запаси». Але зробити це було не дуже і легко, адже золото та срібло вилучали з обігу, ховали у скрині. А на даний момент золотовалютні резерви існують в багатьох країнах таких як: Італія, США, Німеччина, але список не є вичерпним. Золотий запас також має і Україна, він складається із золота в злитках, має велику цінність, і становить частину золотовалютних резервів України.

Дедалі більше триває спір з приводу чи є гроші родовою або індивідуальною річчю. Дехто говорить, що гроші визначені родовими ознаками тому і є родовою річчю. Тобто вони доводять що кожна грошова одиниця має ознаки, властиві іншим грошовим одиницям, і є замінною, тобто, взявши грошову одиницю номіналом в 20 гривень, ми можемо замінити її на іншу грошову одиницю номіналом в 20 гривень. Але дехто все

ж таки думає що грошова одиниця має індивідуальні ознаки. Такою ознакою є те, що у кожній паперовій одиниці є власний індивідуальний номер, за яким ми можемо визначити так би мовити «власну» банкноту. Але, на мою думку, гроші все таки є родовою річчю, тому що кожну банкноту певного номіналу ми можемо замінити іншою банкнотою такого ж номіналу.

Отже, беручи до уваги вищевикладене, можна зробити висновок про те, що на відміну від інших об'єктів цивільних правовідносин особливість грошей полягає в тому, що їм властива якість загального еквівалента. За допомогою грошей ми маємо можливість обмінювати їх на товари та послуги. Також можна зауважити, що грошова одиниця є родовим предметом, але спори з приводу того так це чи ні виникають і досі.

Бібліографічні посилання:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. : за станом на 16 листопада 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Даниленко О.В. «Правовий режим грошей як об'єкта цивільних правовідносин». автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право; цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» Харків, 2017р. ст. 67-127
2. Іванів Н.І. «Гроші як об'єкт цивільних відносин». Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, сер.: Юриспруденція, 2015 №17 том 2, ст. 63-66, URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2015_17%282%29__18